Bat. Gen.
VI
265

VI 16

260

BESCHOUWINGEN

OVER HET

LEGER IN DE NEDERLANDEN

EN

DESZELFS ONDERDEEL,

DIENSTDOENDE IN

NEÊRLANDSCH OOST-INDIË.

TE ZUTPHEN, BIJ
A. E. C. VAN SOMEREN.
1859.

BAT. GENOOTSCHAP VAN K. EN W.

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 30-06-2010
Nomor Induk : 844/PN-MUSEUM/10
DIP - ID : 9106060
ITEM - ID : 0000380 20182
ASX : Museum Pusat

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
• REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI, 165

BESCHOUWINGEN

OVER HET

LEGER IN DE NEDERLANDEN

EN

DESZELFS ONDERDEEL,

DIENSTDOENDE IN

NEÊRLANDSCH OOST-INDIË.

TE ZUTPHEN, BIJ
A. E. C. VAN SOMEREN.
1859.

BAT. GENOOTSCHAP VAN KUNSTEN
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

Veel, ja zeer veel is er in den jongsten tijd geschreven over het onderdeel der natie, dat men *het leger* noemt, zoo dat het moeijelijk valt, over dit onderwerp iets nieuws voor te dragen. Vooral is het moeijelijk, om het door ons beoogde doel te bereiken, namelijk: belangstelling op te wekken of te verlevendigen bij de invloedrijken en magtigen in den lande, die door de Voorzienigheid geroepen zijn, de eer en de belangen van het dierbare Vaderland te helpen handhaven en behartigen. Bij onzen zoo ijverigen en met geestkracht bezielden middelstand is belangstelling in de eer en onafhankelijkheid van het vaderland nog levendig: hier is Vaderland en Oranje nog één! Bij deze zoo krachtvolle kern des lands heeft men nog wel een penningske over, om een leger daar te stellen en te onderhouden, dat aan zijne roeping in allen deele kan beantwoorden.

Als van zelven komen wij tot de vraag: wat is dan de roeping van het leger in de Nederlanden?

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

In de eerste plaats: het ondersteunen der verschillende burgerlijke authoriteiten in het handhaven der orde; alzoo handhaving van orde en rust binnen het Rijk, des noodig.

In de tweede plaats de handhaving onzer onafhankelijkheid.

Tot handhaving onzer nationaliteit, alzoo tot verdediging van onzen vaderlandschen bodem, laten zich twee gegevens veronderstellen, te weten: dat het Nederlandsche leger geheel alleen geroepen is dit werk te volbrengen, of wel in verbinding met bevriende legers.

Dat het leger eene organisatie en getalsterkte behoort te hebben, om ten minste gedurende eene zekere tijdruimte ook het sterkste vijandelijke leger het hoofd te kunnen bieden, behoeft hier wel geen betoog, te minder dewijl men veronderstellen mag, dat van den eigenaardigen toestand van ons terrein, zoo gunstig voor eene langdurige en hardnekkige verdediging, het noodige gebruik zal worden gemaakt en dat de fondamentale inrigting van het leger en deszelfs sterkte hiernaar behoorlijk geregeld zij.

De geoefendheid eens legers is in vele gevallen nog van meer waarde, dan de hoeveelheid individuën, die hetzelve formeren; zoodat het niet zonder gewigt is, een leger gedurende den tijd van vrede of zoogenaamde rust, zoowel individueel als in massa, te oefenen in de gevechtsleer en wijze van manoeuvreren, welke bij het uitbreken van eenen eventuelen oorlog, door het leger naar alle waarschijnlijkheid zal ten uitvoer gebragt moeten worden. Om die onontbeerlijke bedrevenheid en geoefendheid te erlangen, behooren de verschillende wapens en corpsen van het leger minstens de helft hunner organieke sterkte voortdurend onder de wapens te hebben, en wel zoo veel mogelijk vrijwilligers of staande armée.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Men moge zeggen: er zijn geene Nederlanders te erlangen als vrijwilligers; wij vermeenen echter het tegendeel te mogen beweren. Men getrooste zich meerder handgeld, hoogere soldij, meerdere en betere voeding, zorgvuldige en belangstellende behandeling door de chefs, doch zonder zwakheid; men vermindere zoo veel mogelijk de zoogenaamde slopkousen-dienst, men stelle den reeds een paar jaren gediend hebbenden, goed oppassenden, zijne zaak kennenden krijgsman niet gelijk met den recruut of onervaren en weinig bedreven loteling. Verder verschoone men de reeds eenen tijd gediend hebbenden van die vervelende proper-appels en andere kleine diensten, die den goed geoefenden en zich goed gedragenden noch heil noch nut aanbrengen: men late hun eens in de maand en later om de drie maanden, hun groot en klein equipement vertoonen, doch hunne wapens eens in de week, een en ander onder gewone omstandigheden.

Verder zie men buiten dienst niet al te ernstig op de tenue, zoo min bij het veelal jonge kader als bij de manschappen. Ook moet men vermijden, het opleggen van straffen voor kleine nalatigheden of vergrijpen, onmiddellijk in hun zondenregister aan te teekenen; want een of twee toeren extra bajonet-schermen, of de plaatsing gedurende een paar dagen bij het instructie-peleton, of wel straf-werkzaamheden tot reiniging van het kwartier of anderzins, werken gewoonlijk heilzamer dan dat voortdurend kamer-arrest, politie-kamer enz. Gaat men op deze wijze te werk, en wordt er vooral gezorgd, dat het jonge kader den nieuweling niet vernedere of beleedige, al is hij soms wat onhandig of onbegrijpelijk, dan, zeg ik, kan men zich verzekerd houden genoegzaam vrijwilligers van het Nederlandsche volk te zullen erlangen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Wie toch veronderstelt, dat in onze landgenooten geen krijgshaftige aard zit, kent hen niet; immers al hebben zij ook betrekkelijk meer tijd noodig voor hunne militaire opvoeding, dan sommige onzer naburen, zoo ontbreekt het hun, Gode zij dank! niet aan natuurlijken moed. Daar de massa onzer bevolking bij uitnemendheid practisch mag genoemd worden en niet van dwaze of ijdele vertooning houdt, evenmin van tijdverbeuzelen, zoo heeft men slechts te zorgen, dat de verschillende oefeningen èn individueel èn in massa steeds het practische, dat is oorlog, tot grondslag hebben. Als deze oefeningen met tact en geschiktheid geleid worden, waardoor verveling en uitputting van krachten wordt vermeden, dan kan men verzekerd zijn, dat de Nederlandsche krijgslieden met liefde en ijver hunne veelvuldige verpligtingen ten uitvoer zullen brengen.

In allen deele vermijde men overdrijving. Dat men aan eenige manschappen, die met de bronzen of zilveren medaille versierd zijn, vergunne in het huwelijk te treden, zal heilzaam werken. Al verder zorge men op eene afdoende wijze voor hen, die door langdurigen diensttijd of wel in en door de dienst ongeschikt zijn geworden voor de active dienst. Aldus te werk gaande, zullen vrijwilligers niet ontbreken. Door op die wijze de werving van het leger te bevorderen, zullen de uitgaven van oorlog stijgen. Zeer natuurlijk; die het doel wil bereiken, moet het middel durven bezigen; zonder geld, geen leger; veel geld, een goed leger. Zonder een goed leger, geen kans van succes voor de verdediging des vaderlands. Door een goed leger wordt hier verstaan, niet alleen een in allen deele goed geoefend, maar ook een zoo talrijk, dat het, waar 't noodig is, in voldoende sterkte kan optreden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Voldoet het leger niet aan deze gegevens, dan laat het zich met zekerheid voorzien, dat ons de thans nog in ons bezit zijnde O. I. Archipel, bij eene of andere, zij het ook toevallige catastrophe, zal ontvallen.

Want op den duur is in O. I. geen goed en trouw leger denkbaar, zonder een flink leger hier te lande. Dat men het wel begrijpe, dat alleen een trouw en goed leger, geholpen door een geschikt escader, het middel is, om het zoo dikwijls besproken wordend batig slot en de zoo vele millioenen, die langs andere wegen en middelen van daar in het vaderland worden gebragt, op den duur te behouden. En om die zoo groote voordeelen te behouden, is het verstandig dat men een klein gedeelte hiervan opoffere. En is die opoffering voor *Nederland* verloren? In geenen deele, want de fondsen, ten behoeve des legers gebruikt, worden nagenoeg in het Rijk verteerd: zoodat er een grooter kapitaal in den kleinhandel gebragt wordt, bijgevolg meerdere wisseling en omzetting van kapitaal en algemeene bedrijvigheid. Alleen zij, die van een bepaald inkomen moeten leven, zouden, indien er bij voorbeeld zestien, in stede van twaalf millioenen guldens aan het leger ten koste werden gelegd en die meerdere vier millioenen door eene buitengewone belasting werden verschaft, zij alleen zouden er dan eenigzins onder lijden; het overige gedeelte zou in meer of mindere mate er bij profiteren.

Ware dit niet het geval, hoe zouden *België*, *Hannover*, *Beijeren* en meer staten van den derden rang zoo vele millioenen aan hunne legers kunnen besteden?

Nu vergelijke men de diensten dezer legers in de jongste veertig jaren aan hun vaderland bewezen, met die van het Nederlandsche, en oordeele dan, welk leger de meeste aan-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

spraak heeft op de achting en dankbaarheid zijner landgenooten. Verder vergelijke men de hulpbronnen dier landen met die van *Nederland;* en dit doende, zal men verbaasd staan over de weinige zorg, die het Nederlandsche volk voor zich zelven aan den dag legt. Het leger toch is, even als alle andere deelen onzer maatschappij, een onderdeel der natie; doch dit gewigtig onderdeel laat zich door al het goud der wereld niet als door een tooverslag daarstellen; hiertoe behoort tijd en veel meer tijd, dan men gewoonlijk veronderstelt.

Men kan een zeker aantal individuën in de verschillende uniformen, bij het leger in gebruik, kleeden, doch dan heeft men krijgslieden in schijn. Laat men hun die uniformen van zes tot twaalf maanden toe dragen en hen behoorlijk oefenen, ingevolge eene geschikte en zaakkundige tijdverdeeling, dan hebt gij nog geene infanteristen, die in allen deele aan de behoeften van den tegenwoordigen tijd zullen voldoen, al zijn zij gewapend met enfield-, rifle- of miniégeweer of wel sundnadels.

Dat hier geene overdrijving plaats heeft, zal ons de eerste oorlog met een onzer naburen maar al te zeer helder maken; doch dan is het, helaas! te laat. En wie is in de eerste plaats het offer dezer zorgeloosheid? Het waarlijk brave leger, dat zich steeds met liefde door de vorsten uit het huis van Oranje ter overwinning liet geleiden, en dit steeds zal blijven doen zoo lang een Oranje-telg daar is, om in hun lot te deelen. En toch zullen hun moed en hunne volharding niets baten, tegenover eenen goed geoefenden en dikwijls zeer talrijken vijand. Veronderstelt men dan een' vijand, waarvan niet alleen de legerhoofden, maar ook de hoofden mindere officieren den oorlog practisch kennen, dan be-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

hoeft het geen betoog, al is onzerzijds meer moed, dat het zelfvertrouwen bij de tegenpartij grooter is.

Boven werd gezegd, dat men in geene twaalf maanden, bij eene goede leiding der militaire opvoeding en instructie, een infanterist naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd kon vormen; bij de kavallerie en artillerie vordert dit nog veel meer tijd.

In vroegere dagen, wanneer toen de man zijn geweer behoorlijk in het gelid kon laden, zich rigten en den pas houden, zond men hem naar de veldbataillons; doch thans vordert men wat meer, zoo wel van zijne intelligentie als van zijne bedrevenheid in het behandelen van zijn geweer als vuur- en stootwapen. Wil men een leger voor het gevecht vaardig houden en den krijgsmansgeest niet kunstmatig verdooven, dan behoort er niet alleen eene zekere massa, minstens de helft der organieke sterkte bij de infanterie onder de wapens te zijn; doch bij de kavallerie behooren de regementen voortdurend zoowel aan ruiters als paarden voltallig te wezen, wil men geene schade en soms ook schande inoogsten, door die in der haast geïmproviseerde ruiters te velde te brengen.

En wie zijn de offers eener zoo kwalijk geplaatste zuinigheid? De brave officieren! terwijl der natie de schande eener te voorziene nederlaag treft.

Dat de artillerie steeds de kaders en manschappen nagenoeg kompleet moet hebben, wijst de zamenstelling van dit wapen als van zelve aan, evenzoo het korps pontonniers en de bataillons der genie.

Is ons leger goed geoefend, voldoende sterk en naar de behoeften der omstandigheden goed zamengesteld, kan het alzoo in betrekkelijk korten tijd gemobiliseerd en achter de,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

door den vijand bedreigde liniën gebragt worden, dan hebben wij de waarschijnlijkheid voor ons, dat onze bondgenooten nog ten regten tijde opkomen om den algemeenen vijand terug te drijven. Doch wee het volk, dat in tijden van gevaar op zijne bondgenooten moet steunen! Dan gaat het hun gelijk den meesten, die hulp zoeken bij hunne zoogenaamde vrienden, wanneer het lot hun ongunstig is: alleen dan, wanneer men van ons wederkeerigen bijstand en afdoende hulp kan verwachten, kan men op hulp van anderen rekenen.

De andere staten zullen het niet toelaten, dat men ons overheere, zeggen er velen. Ja, met de pen laten het sommige niet toe; doch het zwaard trekken voor eene natie, die het zelfvertrouwen mist en zich zelve niet weet te verdedigen, dewijl eene kwalijk overlegde zuinigheid hare handelingen ten aanzien harer levende weerbaarheid bestuurde, dit doet men niet!

Vergelijkt men eens de hulpbronnen, waarover het door de natuur niet mild bedeelde *Piëmont* tot dusverre kon beschikken, met die waarover *Nederland* beschikt en beschikken kan, wanneer het noodig is, en vergelijkt men tevens de kosten van dat leger met die van het onze, dan zal men moeten erkennen, dat de Minister van Oorlog het budget voor het leger veel te laag heeft gesteld.

Vergelijkt men onze oorlogsvloot met die van evengenoemd Rijk, om niet die van nog kleinere Rijken te noemen, dan komt men nagenoeg tot hetzelfde resultaat, niettegenstaande wij nog de tweede groothandel drijvende natie van *Europa* zijn, en geen der overige volkeren van *Europa* zulke rijke en voordeel aanbrengende bezittingen, behalve de magtige en zoo schoone koopvaardijvloot, te beschermen heeft, gelijk wij!

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

En dan kleven sommigen nog het denkbeeld aan, om bij eenen zee-oorlog zuiver defensief te handelen! Tot zoo iets kan men tijdelijk gedwongen worden; doch tot een wel overlegd, stout offensief ageren moet men steeds bereidvaardig zijn, zoowel ter zee als ter land. Onze groote stadhouder, de derde WILLEM, heeft dit te practisch bewezen, om er nog aan te kunnen twijfelen.

Over de Schutterij, die met verouderde wapens voorzien is, en wier organisatie nog steeds in verband met het leger zal gebragt worden, valt voor 't oogenblik weinig te zeggen; alleen diene tot waarschuwing, dat men in *Pruissen* over het mobiliseren der steeds zoo hoog geroemde landweer daar te lande niet zeer voldaan schijnt te zijn, en dat men verpligt is, het effectief van het leger te vermeerderen. Of onze plattelands-schutterij even spoedig als de landweer in *Pruissen* te mobiliseren zou zijn, betwijfel ik om de eenvoudige reden, dat men haar sedert de afscheuring der zuidelijke provinciën heeft laten rusten.

Komt men nu tot het gronddenkbeeld voor 't leger: *oorlog*, verplaatst men zich in dien toestand, daarbij veronderstellende, dat ons land op het zuidelijk en oosterfrontier, of wel aan de zeezijde, of westelijk en zuidelijk te gelijk bedreigd wordt, heeft men dan aan zes en dertig bataillons infanterie genoeg, gesteld dat zij even goed geoefend en even dapper zijn als de beste van *Europa?* Gelooft men zulks nog? Neen, ieder zaakkundige, die met den tegenwoordigen staat der Europesche legers bekend is, zal erkennen, dat wij te weinig infanterie hebben; doch Z. E. de Minister van Oorlog en het Comité van Defensie weten dit beter dan wij! En dan heeft men voor de zes en dertig bataillons infanterie te velde, behalve de reserve-bataillons en de de-

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

pôts, één, zegge één Luitenant-Generaal. Het noodlottige en zeer vicieuse, in deze meer dan karige formatie gelegen, nader toe te lichten, ligt thans geheel buiten ons doel. Het zij genoeg voor 't oogenblik te wijzen, welk een hoopvol en schoon vooruitzigt eene dergelijke formatie geeft aan onze zoo kundige, algemeen beschaafde, dienstijverige infanterie-officieren!

Over de schrale tractementen wil ik niet eens spreken. Men vergelijke het hun toegelegde, met hetgeen aan gelijke rangen in de ons belendende staten wordt te goed gedaan, en neme alsdan de prijzen der eerste levensbehoeften en de wijze van leven hierbij in aanmerking, dan zal men ontwaren, dat de Nederlandsche officieren niet het gunstigst bedeeld zijn.

Vergelijkt men verder die karige bezoldiging met den schat van algemeene kundigheden, de talenten, practische geschiktheid voor de verschillende van hen te vorderen diensten, dan mag men verbaasd staan! En toch kan men zeker het Nederlandsche korps officieren, zoowel hier te lande als in *Indië* dienende, met het beste der wereld gelijk stellen. Het resultaat hunner handelingen ziet of hoort men dagelijks.

Doch, helaas! officieren alleen stellen geen leger daar; daartoe behooren, behalve onderofficieren en korporaals, ook nog manschappen. Het getal der laatsten moet zoo groot zijn, dat de oefeningen, voorgeschreven in de verschillende reglementen, naar behooren ten uitvoer kunnen gebragt worden; het moet geen poppenspel worden. Een bataillon infanterie, dat in tijd van oorlog eene kleine duizend geweerdragenden presenteert, moet in tijd van rust minstens vijf honderd geweerdragenden tellen. Wil men dit niet, dat dan ook niemand zich verwondere, dat de krijgsmansgeest ver-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

slapt en verdoofd wordt, dat krijgstucht, orde en dus de geest van eerbied voor hoogeren in rang, zich van lieverlede oplossen; want wil men voor den oorlog een bruikbaar, aan zijne roeping beantwoordend leger, dan moet het in tijd van vrede met verstand geleid en onderwezen worden.

Hiertoe zijn kampen uitmuntend; doch de troepen, hier vereenigd, moeten geheel op oorlogsvoet gebragt en zoo voltallig mogelijk zijn. Men veronderstelle toch niet, dat eene brigade van zes bataillons infanterie, die ruim 5000 geweerdragenden in bataille brengt, even gemakkelijk te overzien is, en dat er even gemakkelijk mede kan gewerkt worden, als wanneer die zes bataillons nog geene 2000 man onder de wapens brengen, zelfs dan niet, als volgens de voorschriften der linie-school en op een effen terrein de oefeningen gehouden worden. Kan men nu in gewone omstandigheden, de leiding van eenige bataillons op groot compleet als ingewikkelder beschouwen, dan wanneer zij hoogstens één derde deel dier sterkte hebben, hoeveel grooter moet die moeijelijkheid zijn, indien men onverwacht in een actieven, met énergie gevoerden oorlog verplaatst wordt, waar slechts één oogenblik twijfelen veelal onvergeefbare misslagen doet ontstaan. En kan men dan, indien de tegenwoordige wijze van handelen steeds opgevolgd wordt, het den bevelhebber eener brigade of hooger geplaatsten wijten, dat hij soms aarzelde in hetgeen hem in bijzondere omstandigheden te doen stond? Voorwaar niet! Weinigen zijn er, die bij hunne geboorte het instinct militaire ontvangen, gelijk onze Prinsen Maurits, Frederik Hendrik, of onze groote Willem, de derde Stadhouder, en de meer dan dappere Joan Willem Friso, de roemrijke held van *Malplaquet*, en lateren uit dit heldengeslacht: doch dit zijn uitzonderingen. De meesten

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

vormen zich, of liever worden gevormd door de omstandigheden. Ware persoonlijke moed voldoende in eenen bevelhebber, dan zou de taak zelve van eenen brigade-kommandant voorwaar niet moeijelijk zijn; doch men vordert van hem andere hoedanigheden en eigenschappen. Deze hier te ontleden, behoort niet tot het doel van onze beschouwingen. Dit betoog heeft alleen ten doel, aan te wijzen, dat het budget van oorlog veel te gering is, zullen de millioenen, er aan besteed, op hunnen tijd goede rente geven!

Heeft men echter de overtuiging, het leger niet noodig te hebben, of wel dat het tot pépinière moet dienen voor dat gedeelte, hetgeen in *Indië* dienst doet, dan voorzeker kan men $^2/_3$, zoo niet de geheele som besparen, en alles ten koste van Koloniën brengen; doch men veronderstelle niet, dan op den duur een goed en vertrouwd leger in *Nederl. Oost-Indië* te zullen hebben.

Allen, die zich in dat leger in meer of mindere mate als bruikbare bevelhebbers hebben doen kennen, ontvingen hunne militaire opvoeding en leiding bij het leger, hier dienst doende: een goed en bruikbaar leger in onze overzeesche bezittingen is niet denkbaar, zonder een flink leger in het moederland. De vele oorzaken, die hiertoe aanleiding geven, in dit geschrift te ontwikkelen, zou buiten het bestek leiden, dat wij ons hebben voorgesteld; eene kleine opheldering kan hier echter van pas zijn.

Men moet dan weten, dat men bij ons leger in den Oosterschen Archipel mag rekenen, $^2/_3$ Inlanders tegen $^1/_3$ Europeanen te hebben, en dan is het getal Europeanen waarlijk niet te gering genomen. Bestond nu dat één derde Europeanen uit Nederlanders, dan kon het er nog door; maar in dat één derde Europeanen bevinden zich op dit

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

oogenblik drie vreemdelingen tegenover één Nederlander; en is dit een toestand, die ons voor den vervolge heil belooft? Voorzeker niet: niet alleen ingeval wij met de eene of andere zeemogendheid in verwikkelingen geraken; doch zelfs bij het uitbarsten van onlusten op *Java* of *Sumatra's* noordwestkust, kunnen ons die vreemde avonturiers wonderlijke vertooningen verschaffen, waarop wij dikwijls niet gerekend zullen hebben, en die helaas ons duur te staan zullen komen.

Op het ergste wat mogelijk is, wil ik niet wijzen. Dat men evenwel de zaken niet te ligtvaardig moet achten en behandelen, dit mag en moet ieder deskundige, welgeaarde vaderlander den magthebbenden en invloedrijken in den lande toeroepen; anders te handelen grenst aan verraad!

Deed zich nu ongelukkigerwijze en onverhoopt het geval voor, dat men onmiddellijk twee à drie duizend krijgslieden derwaarts moest dirigeren (iets hetgeen zeer in de mogelijkheden ligt), heeft men alsdan eene reserve hier te lande, waaruit die lieden genomen kunnen worden? Ik betwijfel het zeer! of liever ik ben er zeker van, dat maanden zouden verloopen, alvorens men twee à drie duizend man bij elkander had. Men zal zeggen: men behoeft zoo lang niet te wachten met verzenden. In gewone omstandigheden is dit zoo; daar kunnen echter gevallen of gebeurtenissen geboren worden, die het noodzakelijk maken, dat men in massa op het weelderige *Java* verschijne. Dat de Voorzienigheid ons voor zulk eene ramp beware, is onze vurige bede: doch enkel bidden helpt in dergelijke gevallen gewoonlijk niet. Daarom is het dringend noodzakelijk, vroegtijdig maatregelen te beramen en ten uitvoer te brengen, waardoor wij in staat zullen zijn, onze zaken zoo noodig te herstellen en in

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

orde te brengen, of wel ons bedreigende onheilen af te weren of te voorkomen.

Meer dan tijd is het dan ook, dat hier te lande een leger worde gevormd in overeenstemming met de behoeften des tijds, zoowel in betrekking tot den staatkundigen toestand van *Europa*, als tot dien van onze overzeesche bezittingen.

Dat men het zich toch helder voorstelle, welke gevolgen eene nimmer te verantwoorden zorgeloosheid op den duur voor ons en het nageslacht kan hebben!

Wee hun, wier namen in de geschiedenis aangeteekend zullen worden als helpers tot het verderf des vaderlands! Nog is het tijd: doch dat men niet langer drale!

En nu nog een enkel woord over de verhouding des legers, dat in *Nederland* en in zijne overzeesche bezittingen dienst presteert.

Die verhouding is zeker niet gelukkig te noemen, ja is abnormaal. — Want één staat één leger. *Of* onze overzeesche bezittingen formeren eenen afzonderlijken staat, *of* behooren als onderdeel tot het koningrijk der *Nederlanden*. En daar dit laatste werkelijk het geval is, zoo behoort het leger, dáár dienstdoende, een onderdeel te zijn van dat, hetgeen dienst doet in *Nederland* zelf, en niet afgescheiden gelijk thans, waardoor sommigen wel eens in het denkbeeld verkeeren, eene andere zaak te dienen en voor te staan, dan die van *Nederland*. Het is daarom niet noodig, geheele regementen of bataillons van hier naar *Oost* of *West* of wel omgekeerd te verplaatsen: alleen de officieren der verschillende wapens verwissele men bij kleine gedeelten, of men vult de bestaande vacatures aan, naarmate der behoefte. Daar het echter moeijelijk zal zijn, het avancement over het ge-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

heele leger gelijkmatig te doen plaats hebben, zonder dat daardoor de belangen van de dienst en de individuën benadeeld worden, zoo is het noodzakelijk, dat, bij het doen van bevorderingen, alleen diegenen in aanmerking komen, zoowel bij het leger hier te lande, als bij de gedetacheerde deelen in *Oost* of *West*, die op het oogenblik der te doene benoeming bij ieder deel feitelijk behooren; de op reis zijnde en in de termen vallende worden bij rappel bevorderd, onmiddelijk na hunne aankomst. Deze benoemingen kunnen geschieden tot en met den rang van kapitein door den Minister van Oorlog voor het leger hier te lande, en voor de onderdeelen in *Oost* of *West* door den opperlandvoogd, die tevens opperbevelhebber dier onderdeelen of gedetacheerde gedeelten is; terwijl de hoofdofficieren over het geheele Nederlandsche leger door Z. M. onzen geëerbiedigden Koning benoemd worden, en van den dag der benoeming af een ieder de voordeelen, aan den nieuwen rang verbonden, geniet.

Door bij tijds te benoemen, zal men bij de gedetacheerde gedeelten in *Oost* of *West* weinig of geene bemoeijelijking in de dienst ondervinden. Verder make men het onderling ruilen der officieren zoo gemakkelijk mogelijk, om hen, die hooge belangen hier hebben of omgekeerd, in staat te stellen, dat zij die zelven behartigen. Dit geschiedt bijzonder in 't Fransche leger en werkt daar zeer goed.

Voor de dienstjaren, in *Indië* doorgebragt, is het billijk, dat men naar evenredigheid der jaren en rangen in een hooger pensioen deele.

Kon men, gelijk dit bij de Franschen en Engelschen plaats vindt, geheele bataillons of regementen derwaarts zenden, dit zoude nog heilzamer voor het leger zijn. Want wat is de oorzaak, dat het Fransche leger thans zoo practisch uit-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

munt? Daarvan is de oefenschool *Algiers* de oorzaak; dáár hebben zich de veldheeren gevormd, die gedurende den jongsten tijd zich op zulk eene schitterende wijze hebben doen kennen. Die hebben doen zien, dat kunnen geheel iets anders is dan weten of kennen.

Wij ontveinzen het ons niet, dat door de legers te vereenigen, sommigen tijdelijk hunne vooruitzigten ten offer zullen moeten brengen; doch het behoeft wel geen bewijs, dat voor het algemeene welzijn het individuële moet zwichten. Dat men geene andere, dan voor de dienst te velde ten volle geschikte menschen moet désigneren, is overbodig aan te bevelen; men behoorde geene andere dan ten volle voor de dienst te velde geschikte militairen in het leger te hebben; niet te berekenen toch is het kwaad, veroorzaakt door eene kwalijk toegepaste menschlievendheid. De roeping van het leger is oorlog, hoofdzakelijk oorlog! doch met zwakke, uitgeleefde personen voert men geenen met énergie geleiden veldtogt; ieder weet zulks, en evenwel huiveren de meesten, ten dezen opzigte hunnen pligt te doen. Bij particulieren gaat het anders.

Sommigen zullen de opmerking maken, dat men bij het leger, thans in *Europa* dienst doende, niet zeer met dergelijken te nemen maatregel ingenomen zal zijn; ik vermeen echter het tegendeel te mogen beweren; dewijl bij het korps Nederlandsche officieren te veel militaire poëzij, te veel krijgshaftige deugden te huis behooren, dan dat zij niet met vreugde zouden gaan dáár, waar hun koning hen roept, waar de eer het beveelt en het belang des vaderlands het vordert. Enkelen mogen hiermede niet ingenomen zijn, zoo als hierboven is aangeduid, enkelen wier belangen dringend vorderen, dat zij nog tijdelijk hier verblijven, de massa blijft

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zeker niet achter bij hetgeen Franschen en Engelschen doen.

De uniform behoort nagenoeg voor het geheele leger van één model en van ééne kleur te zijn, alleen in de Tropische gewesten zeer ligte stof, open kraag, eene ligte, zeer ligte halsdas, dan een wit katoenen boordje in den vorm der das, zoo als men dit vroeger bij officieren uit *O. Indië* wel eens zag.

De kleeding van den krijgsman behoort net, zindelijk, sierlijk, maar tevens ernstig en eenvoudig te zijn, geschikt voor de dienst te velde, dat is: gemakkelijk; zij moet den man in zijne bewegingen niet hinderlijk zijn, daarom moet het sierlijke aan het nuttige en doelmatige ten offer worden gebragt. Ieder, die den oorlog door ondervinding heeft leeren kennen, beseft hier het nut van! Voor die nieuwe uitrusting ten behoeve van de dienst tusschen de keerkringen, behoort men hun te gemoet te komen, zoo als thans gebruikelijk is; terug geroepen wordende insgelijks; verder behoort het gouvernement geheel in hunnen overtogt te voorzien; de terugkeerenden uit *Indië* leggen gewoonlijk aanmerkelijk bij, en dit is niet billijk.

Het nut eener handelwijze in den geest van het hier vlugtig ter neergestelde, is zoo groot en men mag gerust zeggen, zoo noodzakelijk, dat ieder, die *Neêrlandsch Indië*, de zamenstelling dier maatschappij kent, het Europisch gedeelte niet te vergeten, dit volmondig zal beamen.

Waren de Europeanen of daarmede gelijk staanden maar allen Nederlanders! Doch met naauwelijks de helft, 's lands dienaren niet mede gerekend, is dit het geval. Welk belang stellen nu die vreemden in ons vaderland? Geen ander, dan om zoo spoedig mogelijk onder de bescherming onzer vlag een groot fortuin te verzamelen. Zien zij gelegenheid

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

onder eene andere vlag nog sneller dat doel te bereiken, dan is die dubbel welkom:

Men leze het *Bataviaasch Handelsblad*, en men zal ontwaren, hoe dit blad stelselmatig alles, wat in het belang onzer algemeene maatschappij bevolen of daargesteld wordt, steeds ten sterkste gispt of hekelt. Dat men op die wijze den eerbied voor ons gezag ondermijnt, lijdt geen twijfel. Geen Nederlander zal zoo handelen. Onwillekeurig bekruipt den weldenkende een gevoel van verontwaardiging, dat zoo iemand, bij ons als naar gewoonte gastvrij opgenomen, eigenlijk bij ons mensch geworden, aldus die vriendelijke opneming beloont; dit toont genoegzaam wie hij is. Doch hoovaardij en verwaandheid, al werden zij ook geleid door eerlijkheid en goede trouw, graven zich zelven eene kuil! Dat echter de regering duldt, op deze wijze gehoond te worden, is zeker voor den oningewijde onbegrijpelijk. Het is echter te hopen, dat de tegenwoordige chef van ons geheel koloniaal wezen bij tijds maatregelen zal treffen, dat die overgroote toegevendheid voor goed ophoude. Men late zich toch door het geschrijf en gewrijf van eenigen onder dat handjevol Europeanen niet misleiden, door te veronderstellen, dat men op *Java* eene Europesche maatschappij vindt, gelijk in *Nieuw-Holland*, *Nieuw-Zeeland*; verre van daar, het is op *Java* nagenoeg als in *Bengalen*, en door die weinigen van het spoor gebragt, zou men dat kostbare pand op het spel zetten en *Nederland* voor goed te gronde helpen. Dat de Minister van Koloniën, cordiaal ondersteund door de Kamers, in staat gesteld worde, een klemvol, kernachtig bestuur in onze Overzeesche Bezittingen daar te stellen, waardoor het regt naar behooren en zonder aanzien des persoons wordt gehandhaafd! Voor den geringsten inlander moet de wet even heilig van

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

toepassing zijn, als voor den magtigen en invloedrijken. Het moet niet mogelijk zijn, de regterlijke vierschaar door invloeden van buiten in hare beraadslagingen te leiden of te hinderen. Door naar zuivere verdienste te beloonen, door te straffen naar billijkheid, zonder zich door coteriën te laten leiden, kan men verzekerd zijn, dat ieder gouvernementsdienaar, die geschiktheid bezit en ijverig is, met liefde zal dienen; daardoor zal het hoofd des bestuurs niet alleen geëerbiedigd, maar hoog geacht worden. Dat de kwalijkgezinden en oproerstokers veel tegen zulk een bestuur zullen hebben, lijdt geen twijfel; doch dat soort van lieden houden zich gewoonlijk stil, wanneer zij zien dat het ernst is.

Indien onze regering het voorbeeld der Engelschen volgde ten aanzien der vreemdelingen, in hunne Overzeesche Bezittingen zich vestigende, al hebben sommigen hunner dat land een luttel aantal jaren gediend, zij zouden zich bij ons alsdan zoo veel niet aanmatigen.

Wil men zich meer volledig overtuigen van den geest, die thans een groot deel onzer O. I. maatschappij bezielt, men leze de brochure van den zeer verdienstelijken en kundigen Resident J. D. VAN HERWERDEN: *Indië gelijk het geworden is en Nederland gelijk het dreigt te worden*, uitgegeven bij de Gebroeders BELINFANTE te *'s Gravenhage*.

Nog wordt door sommigen verondersteld, dat het *Bataviaasch Handelsblad* geene artikelen zou durven publiceren, gelijk dit gedurende het jongstverloopen jaar het geval is geweest, indien de redactie geene ondersteuning vond bij eene sterken invloed uitoefenende partij te *Batavia;* doch wat hier ook van moge zijn, de natie kan de regering nooit te veel ondersteunen, ten einde haar in de gelegenheid te stellen, aan dit alles een einde te maken, en de Europeanen, in

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

onze bezittingen gevestigd, te doen gevoelen en beseffen, dat het in hun belang is, zoo zij ordelijk, bescheiden en gepast onderdanig aan die regering zijn, door wier bescherming zij in het genot van zoo veel goeds en van welvaart zijn.

Dat geschrijf over verschillende personen en zaken zou van veel minder beteekenis en gewigt zijn, ware het niet, dat zeer vele oosterlingen het Nederlandsch lezen en begrijpen. Onze inlandsche hoofdambtenaren verstaan het bijna allen; velen houden zich onnoozel en willen het niet weten, dat zij er iets van begrijpen; maar dit zijn fuist degenen, die men niet te min moet tellen.

Ik vermeen, alhoewel zeer onvolledig, betoogd te hebben, van welk hoog en dringend belang het voor het voortdurend nationaal bestaan van *Nederland*, en voor het behoud onzer bezittingen is, dat men niet alleen het budget van oorlog late, gelijk thans het eindcijfer aangeeft, maar dit veeleer vermeerdere, ten einde de Minister van Oorlog in staat worde gesteld, te herstellen wat door zijne voorgangers werd verzuimd.

Men schijnt dit niet te willen en liever spoorwegen, welke, men moge zeggen wat men wil, toch niet zoo onontbeerlijk noodzakelijk zijn; daar het volgens de meening van sommigen, die trouw, eerlijk, belangeloos hun vaderland lieven, wel te beweren zou zijn, dat de nu aan te leggen spoorwegen meer als weelde kunnen beschouwd worden voor ons land, dan als volstrekt noodzakelijk. Wij voor ons houden versterking en vermeerdering van het leger hier te lande voor bepaald noodzakelijk; het te laten, gelijk het thans is, zou men weelde kunnen noemen, om de reeds vroeger ontwikkelde redenen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Aangenaam en geruststellend tevens ware het, indien men zakelijk bewijzen kon, dat de meening, in dit schrijven geuit, overdreven of geheel onjuist is. Dat dit geschrift overigens onvolledig is, en vele onderwerpen, hier ter loops aangegeven, nadere toelichting behoeven, dit lijdt geen twijfel.

Alhoewel schoorvoetende tot dit schrijven overgegaan zijnde, zoo meenden wij toch geen onheil te stichten, door ons weinige weten en kennen en onze opgedane ondervinding aan te wenden, om hen, die geroepen zijn voor de eer en onafhankelijkheid van *Nederland*, zoowel als voor zijne algemeene welvaart te waken, aandachtig te maken op de hooge verantwoordelijkheid, welke zij op zich laden, die het uitvoerend bewind de middelen onthouden, waardoor de verdediging van den dierbaren grond, doorweekt met het bloed van het roemrijk voorgeslacht, met goed gevolg zou kunnen ten uitvoer worden gebragt.

Nog eene enkele vraag wagen wij hier te uiten, en deze is: Welke mogen toch de redenen zijn, die 's lands vertegenwoordiging voortdurend nopen, het budget voor het departement van oorlog steeds als te hoog, als te kostbaar te bestempelen? Is dit alleen, dewijl dat budget voor *oorlog* is, en men zich populair wil maken door dit schrikwekkend woord zoo veel mogelijk weg te cijferen, als of men overtuigd ware, dat ieder in den lande afkeer van oorlog heeft? Of zijn er, die veronderstellen, dat een goed geoefend en naar de behoeften des tijds talrijk genoeg leger, het middel zou zijn in de hand der regering tot verdrukking? Wij willen het niet gelooven, dat zoo iets van een nationaal leger, alleen uit Nederlanders bestaande, denkbaar zou zijn. Dit te veronderstellen, verdient noch het leger, noch de regering. Doch welke redenen bestaan er dan, om altijd te vitten,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

altijd vragen te doen, welke zelfs dikwijls moeijelijk te begrijpen zijn?

Men zou tot het besluit moeten komen, dat zulks geschiedt om den Minister van Oorlog te kwellen, dewijl hij *oorlog* vertegenwoordigt, dat vervelende woord! Doch dit is waarlijk de manier niet, om ons land voor aanranding te vrijwaren, en achting naar buiten in te boezemen.

De vertegenwoordigers in *België*, niettegenstaande dit rijk door de groote mogendheden van *Europa* tot eenen neutralen staat verklaard en als zoodanig gewaarborgd is, begrijpen de zaak geheel anders; ten minste zij zien de toekomst niet zoo zorgeloos te gemoet.

Verder dit denkbeeld te ontwikkelen of toe te lichten, laat ik aan hen over, die meer met een en ander bekend zijn. Ons streven bedoelde alleen om diegenen, welke nog belangstelling koesteren in de eer en onafhankelijkheid van het land hunner inwoning, het meest vrije land der wereld, tot nadenken te brengen, opdat het budget van oorlog voortaan niet meer beknibbeld worde. En hiermede nemen wij afscheid van den welwillenden lezer.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

